

Rikmannsdatteren eide idyllen der siste ukers sykehjemsdrama har funnet sted

Marie opplevde store tragedier

ET SPESIELT LIV: «For dem som ikke direkte kjente Marie Treschow, var hun noe av en legende. Det var nesten utrolig, det man hørte, likesom utenfor all rimelighet», skriver biskop Eivind Berggrav i biografen. De to var nære venner.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

RIK HISTORIE: Marie Treschow startet «koke og sjelskole» på gården Nordre Nes i 1950. Før sin død vinteren 1953 testamenterte hun bort eiendommen til Landsforeningen mot Poliomylitt. Hovedhuset er i dag omgjort til leiligheter. Dagens sykehjem ble bygget i 1985, bak hovedhuset.

FOTO: WIDERØE

En stupeulykke gjorde Marie Treschow lam fra livet og ned. Det hindret henne ikke i å sette dype spor etter seg.

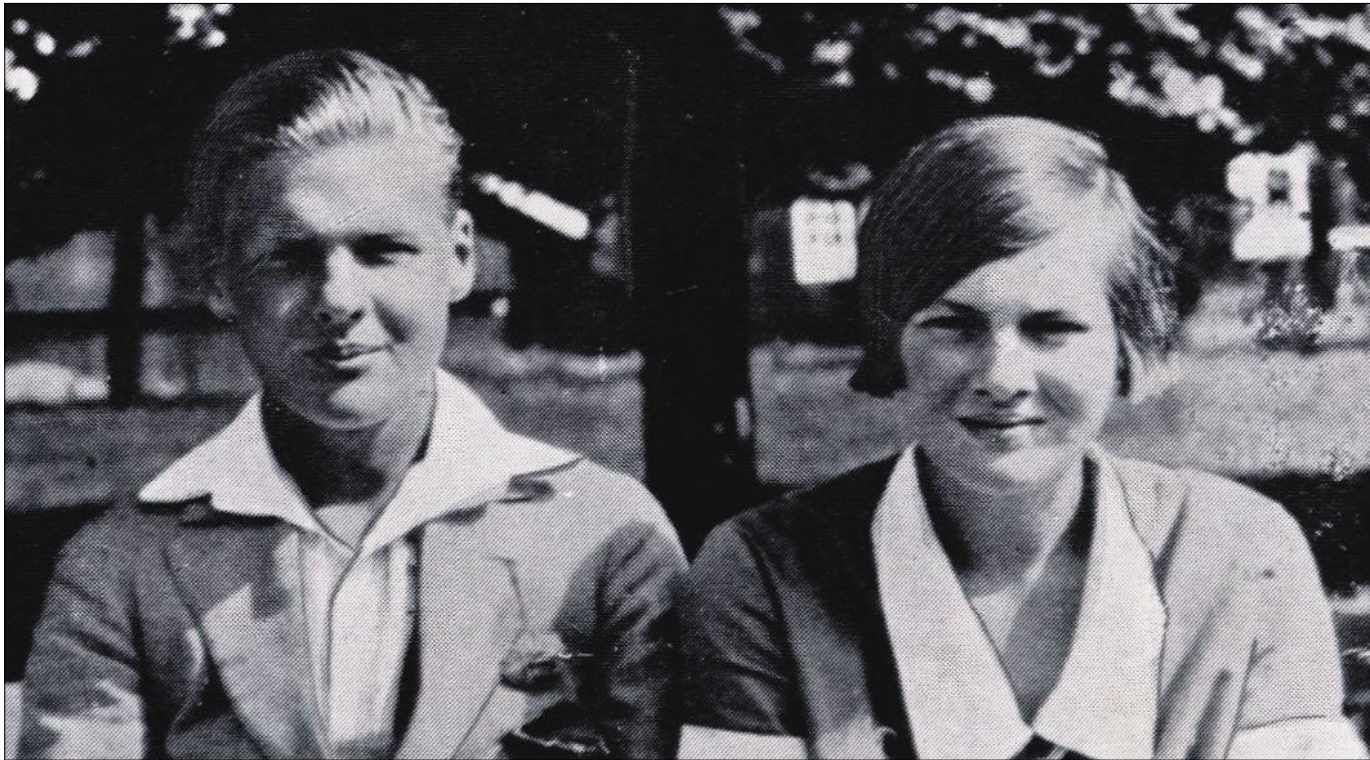
LENA MALNES
lena.malnes@fb.no

Sykehjemmet Marie Treschow ligger idyllisk til i vannkanten på Nes i Søndre Slagen. Institusjonen er aktuell i disse dager fordi kommunestyret nylig vedtok å vedtatt å avslutte kontrakten med Lovisenberg Om-sorg AS, som driver stedet.

Men hvorfor bærer sykehjemmet et godseier-navn fra Larvik?

Marie Treschow var født i 1913. Hun kom fra en velstående familie på Fritze gods og var eldst av Fritz Michael Treschows tre barn.

26. januar 1932 skulle det skje en ulykke som endret livet hennes for alltid.

FLERE TRAGEDIER: Broren Fritz var halvannet år eldre enn Marie, og de to var gode venner. Det var han som skulle overta godset, men Fritz omkom i en skredulykke ved Leirvassbu i Jotunheimen i 1947, bare 35 år gammel.

FOTO: NASJONALBIBLIOTEKET

Marie studerte ved Fackskolan i huslig økonomi i Uppsala. Denne formiddagen hadde klassen svømmeøvelser i et stort basseng.

Ble lam i ulykke

«Hun stupte flott» fortalte hennes medstudent og kusine, ifølge Maries biograf, biskop Eivind Berggrav. Men hun ble liggende på bunnen. På lasaretet ga de henne tre dager å leve. Marie overlevde, men ble lam og avhengig av rullestol resten av sitt liv.

Men Marie lot seg ikke stoppe, hun var en geskjeftig kvinne. Til tross for krigsutbruddet startet hun høsten 1940 Marie «koke- og sjelskole» hjemme i tjenerfloøyen på Fritzehuset i Larvik. Det viste seg å være populært: «Telefonen kimer fra alle landets kanter, og jeg vet ikke hvem av de 50-60 søkerne som skal få komme», skrev hun til en venninne i desember det året.

Her lærte elevene husstell, kostliere, regnskapsføring, sy-

kepleie, førstehjelp, barnestell, hygiene, bibelskunnskap og etikk. Hun hadde 16 kull på Fritzehuset, i lokaler som var altfor trang. Faren skjønte at hun trengte mer plass, og han fulgte med på eiendomsmarkedet. Så da eiendommen Nordre Nes, seks kilometer utenfor Tønsberg, ble avvertet til salg høsten 1949, tok faren henne med dit for å undersøke.

Husene var fra 1825, gamle og forfalne, men Marie lot seg begeistre: «Dette sted er en Guds gave til skolen». «Hun glødet av begeistring og av takknemlighet», skriver Berggrav.

Flyttet til Nordre Nes

Marie sendte brev til de gamle elevene: «Det er far som gir meg det, og det er et vakkerst gammelt trehus i prestegårdsstil med ganske yndig have, strandlinje med to brygger og fine badeforhold. Jordveien følger ikke med, men vil levere skolen sine produkter. Når alt er i stand, kan det bli plass til

18-20 elever. Så du skjønner jeg har grunn til å være lykkelig og er det også». 26. juni 1950 flyttet Marie fra Larvik til Nordre Nes, der stua og soverommet hennes var satt i stand i hovedbygningen. Det ble hektiske dager den sommeren, før det første kullet med elever skulle komme 22. august.

12 mann og to vaskerhjelper jobbet på spreg. I skoleprotokollen skildrer Marie kaoset:

«Hele huset hadde tunga hengende ut av munnen. Mandag kom mor med løpere og lamper og med såpe til alle elevene og den skjønneste bukket nelliker. Tirsdag formiddag kom flyttelasset fra Larvik med senger, nattbord og andre møbler, men bordene skulle lakkes før de kom på plass. Idet bilen med malerne svinget ut av alleen, møttes de med den første bilen med elev nummer 1. Det var et stort øyeblikk. Huset var faktisk blitt ferdig!»

Torsdag 21. september 1950 var det innvielse, med 36 gjester.

Marie ble glad i Nes, og oppdaget mer og mer hva naturen på Nes hadde å si for henne og elevene. Den første høsten skrev hun:

«Jeg har oppdaget en masse nytt å fryde meg over her. Pinnsvinfamilien i hagen, grågastrekkene, ufattelig vakre måneskinnsnetter og mange andre ting. Soloppgangen over Husundet og nedgangen over fjorden og Nøtterøy nå senhøstes når trærne er bare og gir utsyn over sjøen hele veien ... Det er ny prakt hver dag!»

Ble poliomylittinstitutt

Skolen hadde mye besøk. En flokk med 30 barn fra Linde poliomylitt-hjem gjorde særlig inntrykk på Marie. Barna var mellom sju og 14 år: «De var et bemerkende syn, til dels meget vanføre og såre i blikkene». Kanskje ble en spire sådd for Marie med dette besøket, med tanke på hva bygningen skulle brukes til senere.

Sommeren 1951 ble det skre-

vet speiderhistorie på Nes, da Marie arrangerte den aller første «Extension-leiren». Det spesielle med den var at den også omfattet handikappede barn, 17 stykker, fire av dem fra Sverige, de fleste poliorammede. Hver dag ble de båret ut i hagen på Nes i sine flyttbare senger, til flagghilsen.

Høsten 1952 var Marie svekket av en blæresykdom. Fra Radiumhospitalet sendte hun bud etter biskop Eivind Berggrav for å snakke om skolens framtid. Det var poliopasientene som lå hjertet hennes nærmest. Hun fikk fire dager på Nes før jul til skoleavslutningen, før hun måtte tilbake til Radiumhospitalet.

Deretter gikk det nedover med Maries helse. Hun døde 24. februar 1953 og ble bisatt fra Tønsberg Domkirke 3. mars, 39 år gammel.

På det som ville vært hennes 40-årsdag, 5. august 1953, ble skolen med internat og hage stilt til rådighet for Landsfore-

ningen mot Poliomylitt, under navnet Marie Treschows Minne.

Til eiendommen hørte 33 mål, opparbeidet som park. Huset inneholdt 23 værelser og i bygningen var det også svømmebasseng. Hjemmet var beregnet på 22 pasienter og et tjenerskap på 13 personer.

På 1940- og 50-tallet var poliomylitt en av de mest fryktede infeksjonssykdommene. Mellom 1950 og 1954 ble det registrert mer enn 4.000 poliottillfeller i Norge. Av disse endte over 500 med dødsfall.

Vaksinen kommer

Poliomylitt ble også kalt barnelammelse, fordi det var barna som ble hardest rammet. Sykdommen er en betennelse i den grå og fremre del av ryggmargen, blir forårsaket av et virus og kan gjøre store skader på nervesystemet. Angrepspunktet og omfanget av betennelsen er avgjørende for hvilke muskelgrupper som blir lammet.

Lammelsene kan opptre overalt i kroppen.

Det fantes flere behandlingssteder rundt om i Norge, og plassene på Marie Treschows Minne var først og fremst beholdt etterbehandling av poliorammede fra Vestfold. Mange barn og unge fikk opptrening og skolegang her.

4. oktober 1956 landet et SAS-fly på Fornebu med den første leveransen av poliovaksine til Norge. Mange hadde sett fram til denne begivenheten, og den fikk bred dekning i mediene.

Med vaksinen ble det slutt på nye poliottillfeller, og Marie Treschows Minne ble lagt ned i løpet av 1960-åra.

Det eldre gårdshuset som utgjorde skole og poliomylittinstitutt, inneholder i dag leiligheter og ligger ved siden av det som i dag er sykehjem.

Kilder: Eivind Berggrav: Marie Treschow, En livsskisse, 1956 Sem og Slagen bygdebok Bind 2, Kulturhistorie, del 2, arkivverket.no

GLADE: Tore Jarard Skjønsholt Virgenes og kona Michelle på prisfest i Oslo onsdag kveld. FOTO: PRIVAT/MATPRISEN

Virgenes gård vant Matprisen 2022

Onsdag kveld vant Virgenes gård prisen som årets produsent da Matprisen 2022 ble delt ut i Oslo.

SIW NAKKEN
siw.nakken@op.no

- Det har vært et litt surrealistisk døgn.

Tore Jarard Skjønsholt Virgenes (44) er tilbake på Virgenes gård etter prisfest og heder under Matprisen 2022.

- Vi hadde virkelig ikke sett for oss dette. Jeg tenkte nok at vi fikk et lite varsel på forhånd om det var vi som vant.

Derfor gledet Tore Jarard og kona Michelle seg til god mat med interessante og dedikerte kollegaer fra hele landet.

- Jeg skvatt i stolen da vi vårt navn ble ropt opp. Såpass må jeg innrømme. Men utrolig moro var det. For oss blir dette et minne for livet.

Varmet

Virgenes gård er en andelsgård, som enkelt forklart har en mer inkluderende drift med sine forbrukere. Gården i Hvamnes har nesten 400 tilknyttede familier, samt en stor og bærekraftig hestegang.

- Denne prisen har jo satt fokus i sving, forklarer den sindige bonden.

- Tirsdag takket vi av en helt fantastisk gjeng med praktikanter hos oss, og ikke minst har vi fått så mange hyggelige

tilbakemeldinger på denne prisen på sosiale medier. Å være bonde er beinhard jobbing hver dag, og vi som alle andre nå, er spente på hvordan framtida blir. Derfor var det ekstra godt med en anerkjennelse som dette.

Champagne

Matprisen ble etablert i 2014 og eies av Debio. Intensjonen er å løfte fram og hedre bønder, kokker og mennesker som bryr seg om bærekraftige måltider.

Flere priser ble delt ut, men det var altså i kategorien «Årets produsent» at Virgenes gård gikk helt til topps. I juryens begrunnelse heter det blant annet: «Årets vinner er en aktør som er bevisst sin rolle i en større helhet, og som gjennom sin produksjon muliggjør en høyest mulig vitalitet i økosystemene.»

- Denne opplevelsen skal vi ta med oss, forteller bonden selv.

- Hele opplevelsen har lada batteriene våre. Selve arrangementet er utrolig flott rigget, og det var masse folk i salen.

- Ble det noe feiring, da?

- Vi fikk overmatta, og det ble champagne og greier. Så vi har koset oss.

- Og kveldens antrekk, hadde du brukt mye tid på det?

- Ha-ha Nei, vet du. Det var den samme dressen jeg har hatt i tju år. Men den funker like bra, den.

ELLEVILLE

BLACK

NOVEMBER

markisemannen.no

Få dager igjen!

DOBLE PLISSÉGARDINER

I 21 UTSØKTE FARGER

-50%

Til 30.11.

Ring 48 300 500 og få GRATIS befaring!